

Una llei polèmica

Joan de Sagarra

Ha mort el general Pinochet. Ha mort en un llit de l'Hospital militar de Santiago de Chile, als noranta-un anys, víctima d'un infart de miocardi. En el diari *Le Monde* del dimarts, 12 de desembre, es publicava un dibuix de l'humorista Pancho en què es veia Pinochet caminant agafat de la maneta de la mort. Pinochet diu: "La meua vella amiga, m'has salvat de la justícia." I la mort li respon: "Però no de la història." Efectivament, Pinochet ha mort sense poder ser jutjat i condemnat pels crims i les desaparicions de què foren víctimes milers de xilens durant els anys de la seva dictadura militar, una de les més sangnants d'Amèrica del Sud, però ha estat condemnat per la història, fins i tot en el seu país, on encara té partidaris, però on la seva presidenta, la senyora Bachelet –filla d'un antic company de Salvador Allende–, li ha negat uns funerals d'estat, d'ex-cap d'estat.

La mort de l'exdictador xilè ha coincidit amb el debat que se celebra en el Congrés dels diputats sobre la memòria històrica, impulsada pel Govern actual i amb la qual es pretén revisar els crims del franquisme, des del "*glorioso alzamiento*" fins a la mort del *Caudillo*, el qual, com sabem de sobres, també va morir en el llit, com el general Pinochet, sense haver pagat comptes dels seus molts crims davant del tribunal, ni nacional ni internacional. Tot al contrari: Franco va morir en plena guerra freda, considerat per alguns governs democràtics com un autèntic "*centinela de Occidente*".

A mi aquesta llei de la memòria històrica, o sobre la memòria històrica, em fa molta gràcia, entre altres raons perquè no sabia que la memòria es podia legislar, ser subjecte d'una llei aprovada pel Congrés. Per altra banda, no em fio gaire d'això que s'anomena memòria –o hauríem de dir "memòries"?–, la qual ha d'estar sotmesa a la crítica dels especialistes perquè adquireixi valor històric. I els especialistes, com bé se sap, solen ser d'un o altre color, i més pel que fa a temes tan sensibles com el que ens ocupa.

Evidentment, la llei, el projecte de llei sobre la memòria històrica, ha suscitat tot tipus de reaccions, però bàsicament, i en el que es refereix als diferents partits polítics, es redueixen

“Com actuarà la llei de la memòria històrica amb un ‘roig’ assassí que, en el moment i el lloc oportú, es va canviar de bàndol i va acabar en assassí franquista? Tindrà en compte tan sols els crims comesos durant la seva etapa franquista?”

a dos: hi ha els que la jutgen innecessària i fins perillosa, capaç de despertar vells odís, i els que la jutgen insuficient, és a dir, que no preveu tots els crims del franquisme, o bé que només preveu aquests crims i deixa impunes els comesos per l'altre bàndol.

Quant a aquesta última possibilitat, se'm fa una mica ridícula, tenint en compte que el franquisme ja es va encarregar de jutjar tots els crims que havia comès l'altre bàndol, inclosos molts que no havia comès, o que havia comès el franquisme i aquest els havia atribuït a l'altre bàndol. Però per ridícula que se'm faci aquesta possibilitat, he de reconèixer que poden donar-se casos un pèl curiosos. Per exemple, com

actuarà la llei amb un "roig" assassí que, en el moment i el lloc oportú, es va canviar de bàndol i va acabar en assassí franquista? Tindrà en compte tan sols els crims comesos durant la seva etapa franquista? Un altre exemple, tan o més "novel·lesc" que l'anterior, però no menys verídic. En un poble, no diré quin, del Pallars Sobirà, hi ha una família l'avi de la qual fou denunciat com a "roig" (no anava a missa) per un parent. Els nacionals l'afusellaren i el parent es quedà amb les terres de l'avi; evidentment, no era altra la raó de la seva denúncia. Amb els anys, un nebot de l'afusellat es va casar amb la neta del denunciador i avui aquesta parella són els propietaris de les famoses terres. Què passaria si un parent de l'afusellat, amb més dret o el mateix que el nebot d'aquest, reclamés, en virtut de la llei de la memòria històrica, no diré la propietat, però sí que es reconegués que les terres havien estat robades mitjançant un crim? Vinga, com si en aquest poble ningú no ho sabés.

Bromes a banda, desitjo i confio que aquesta polèmica llei contribueixi a curar velles ferides, en el cas que aquestes encara no hagin cicatritzat, i permetin que el senyor Carrillo i algun altre militar franquista i colpista morin tranquil·lament en els seus llits respectius, amb tots els honors.